



Covenant & Conversation

FAMILY
EDITION

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

BALAK • בלק

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ל"ט) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.
"R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaşım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." - Rabi Sacks

Tek Başına Barınan Bir Halk?



Özet

Yıllar önce bir öğle yemeği sırasında Rabi Sacks ve başka konuklar, Yisrael Devleti'nin var olma hakkını destekleyen çevre ülkelerin gittikçe azalması nedeniyle işlerin Yisrael için kötüye gideceğine dair endişelerini tartışıyorlardı.

Masada bulunan bir diplomat sohbetin kötümser bir hal aldığını fark edince onları rahatlatmaya çalıştı. "Bu hep böyleydi" dedi ve sonra da ünlü bir cümleyi alıntılardı: "'Am levadad yişkon'. Biz 'tek başına barınan bir halk'ız."

Bu cümle bu hafta okuyacağımız *perasha*dan gelmektedir. Bene Yisrael'e beddua etmek üzere tutulan Bilam, bunun yerine onları sürekli olarak mübarek kılmaktadır.

"Sarp kayalıkların tepesinden görüyorum... Tek başına barınan bir halk, Ulusların içinde sayılmayan" (Bamidbar 23:8-9).

Bu sözleri duyduğu anda Rabi Sacks, bu cümlelerin kendi kendini gerçekleştiren bir kehanet haline gelme potansiyelini görmüştü. **Eğer kendimizi tek başına barınan bir halk olarak tanımlarsak, kendimizi tek başımıza bulmamız muhtemeldir. Bu, bulunmanın güvenli olduğu bir yer değildir.**

Badad, yani tek başına olmak, Tora'ya göre iyi bir şey değildir. Tora'da "iyi değil" sözlerinin geçtiği ilk yer, *Lo tov eyot a-adam levado*, "İnsanın yalnız olması iyi değil" (Bereşit 2:18) pasuğudur. Eha kitabı, Yahudi halkının başına gelen trajediyi tarif ederken *Eha yaşeva badad air rabati am* demektedir: "Nasıl tek başına oturuyor [bir zamanlar] halkı bol olan şehir!" (Eha 1:1). Tanrı hakkında olmadığı sürece, tek başına olmanın bir nimet olarak görülmesi pek enderdir.

Rabi Sacks'ın gördüğü şey, Yahudilerin kendilerini bu şekilde tanımlamalarının ne kadar tehlikeli bir hal aldığıydı. Ayrıca bu, Yahudilerin genel durumunu, salt antisemitizm ve Holokost ışığı altında özetlemekteydi.

Yahudi olmak, Tanrı tarafından sevilme; Yahudi olmayanlar tarafından nefret edilmek değildir. Atalarımız "bir Koenler krallığı ve kutsal bir

ulus" olmaya davet edilmişlerdi. *Kadoş*, "kutsal" sözcüğü, özel olarak ayrılmış anlamına gelir. Ama **ayrı olmakla tek başına olmak arasında derin bir fark vardır.**

Tora'da Yahudilerin tek başlarına yaşayacaklarına dair hiçbir önerme yoktur. Tanrı, Avraam'a "Yeryüzünün tüm aileleri senin üzerinden mübarek kılınacak" demektedir. Avraam komşularından farklıydı, ama onlar için savaşmış ve onlar için dua etmişti. Ayrıydı, ama yalnız değildi.

Bir süredir Yisrael ve Diaspora Yahudiliği gittikçe artan bir yalnızlaşma ile yüzleşmektedir. Yisrael sürekli bir gayrimeşulaştırma kampanyasının hedefi haline getirilmiştir. Bu arada çeşitli ülkelerde *şehita* (Tora kurallarına göre hayvan kesimi) ve *berit mila* saldırı altındadır. Bireysel anlamda Diaspora'da, ulusal ve kolektif anlamda Yisrael Devleti'nde Yahudiler olarak yaşama özgürlüğümüz için kazanmış olduğumuzu düşündüğümüz mücadeleler şimdi sil baştan tekrar verilmektedir. Bunlar önemli, iyi mücadelelerdir ve sonuçları Yahudilerden çok daha fazlasını etkileyecektir.

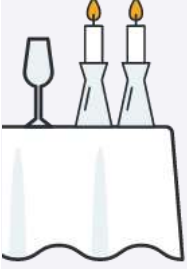
Yahudiler çok uzun zaman öncesinden beri, çoğunluğa veya yaygın kültüre uymayan "öteki" rolünü almışlardır. **Yahudiliğin merkezi temalarından biri, farklı görüşte olma hakkımızdır. Yahudiler tartışırlar, meydan okurlar, sorgularlar. Hatta bunu Bizzat Tanrı karşısında bile yaparlar. Herhangi bir zaman veya mekânda Yahudilerin kaderinin o zaman ve mekânda başka insan gruplarının özgürlük düzeyine dair en iyi gösterge olmasının sebebi budur.**

Dolayısıyla, Yahudiler, ister kendi tarihi anavatanlarında bir ulus olarak isterse de başka toplumların içinde dini bir grup olarak var olma mücadelesi verdikleri zaman, yalnızca kendileri için değil, bir bütün olarak insani özgürlük için de mücadele etmektedirler. Katolik yazar Paul Johnson Yahudiler hakkında "insani durumun timsalleri ve simgeleri" diye yazmıştır: "Anlaşılan o ki, Yahudilerin rolü, insan ırkının

bu ortak deneyimlerine odaklanıp bunları dramatize etmek ve kendi özel kaderlerini evrensel bir ahlaka dönüştürmektir.”

Ayrı olmak mutlaka yalnız olmak demek değildir.
Doğrusu şu ki, insan ırkına yalnızca bizim

yapabileceğimiz katkıyı yapabilmemizin tek yolu, bizi biz yapan benzersiz niteliğimize uygun şekilde yaşamamızdır. Tekil, kendine özgü, baskın kültüre aykırı olmak – evet: bunlar Yahudiliğin birer parçasıdır. Ama tek başına? Hayır. Bu bir nimet değildir.



Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Rabi Sacks'a göre özel olarak ayrılmış olmakla tek başına olmak arasındaki fark nedir?
2. Sizce bu yazıdan, izole olmak ve zorluklarla yüzleşmek hakkında neler öğrenebiliriz?
3. Fikrinize göre Yahudi halkını benzersiz yapan nedir?



Kısaca Peraşa

Moav Kralı Balak, Bene Yisrael'e beddua etmesi için yabancı peygamber Bilam'ı çağırır. Bu şekilde halkı zayıflatabileceğini ummaktadır. Bilam ilk başta biraz tereddüt eder, zira Tanrı, isteğinin bu yönde olmadığını ona bildirmiştir. Ama sonunda işi almayı kabul eder. Ne var ki, yolculuğu sırasında Bilam'ın dişi eşeği tam olarak istediği yolu takip etmez, çünkü Tanrı tarafından yollarını kapatmak üzere gönderilmiş bir meleği görmektedir. Meleği görmeyen Bilam eşeğinin davranışına sinirlenerek ona vurur. Eşek dile gelir ve bunun ardından Bilam da meleği görür. Bu noktada Bilam, yalnızca ağızına Tanrı'nın yerleştireceği sözleri söyleyebileceği konusunda uyarılır. Üç kez, üç farklı yerden, Bilam Bene Yisrael'e karşı beddualar telaffuz etme girişiminde bulunur, ama her seferinde ağızından lanet yerine *beraha* sözleri çıkar. Bu sözleri sırasında Bilam, tarihin sonu ve Maşiah'ın gelişi hakkında da bazı bilgiler verir.

Bene Yisrael'den bazı kişiler Moavlı kadınların kendilerini baştan çıkarmasına göz yumar ve Peor adlı puta tapmaya ikna olur. Halk içinde önde gelen bir lider Midyanlı bir prensesi herkesin gözü önünde çadırına getirince Pinehas duruma müdahale ederek ikisini de öldürür. Pinehas'ın bu hareketi, halka ceza olarak gönderilmiş olan ölüm salgınının da son bulmasını sağlar.



Peraşadan Simalar

Bilam: Ağızında *berahaya* dönüştü lanetler; karanlığından çıktı övgü ve nimetler.

Balak: Planı suya düşen kral, ne yapabilirdi Tanrı'nın isteği karşısında?

Bilam'ın Eşeği: Bir eşek görebildi başkalarının gözden kaçırdıklarını; o fark etti Tanrı'nın şefkatli müdahalesini.

Bene Yisrael: Her şey olup biterken onlar farkında bile değildi kendilerine karşı düzenlenen planların ve tasarlanan lanetlerin.





Peraşadan Pratiğe

Balak *peraşası*, *beraha* ve lanetlerin doğası hakkında derin bir bakış açısı sunmaktadır. Bize zarar vereceği düşünülen şeyler, bazen bize yardımcı olur - ve bize yardımcı olabileceği düşünülen şeyler de bazen birer lanettir.

Peraşanın sonunda Bene Yisrael içinde bazı kişiler putperestlik uygulamasına düşerek çok ağır bir günah işlerler. Ve *avoda zara*, yani fiili putperestlik söz konusu olduğunda gri alan diye bir şey yoktur. Her şey açıktır. Buna karşılık, günümüzün dünyasında durum o kadar da basit değildir! Hayatın bize birer nimet gibi görünen, ama manevi ve duygusal refahımıza zararlı olabilecek yönlerini - yani modern *avoda zara* olasılığını - çok dikkatli ve eleştirel gözlerle değerlendirmemiz gerekir. Örneğin telefonlar, televizyonlar ve sosyal medya, sürekli iletişim, güncellik ve eğlence vaat etmektedir, ama çeşitli bağımlılıklara ve izolasyona yol açabilir.

Kariyer başarısı ve servet vaatleri de insanın potansiyelini gerçekleştirmesini sağlayacak yollar gibi görünebilir, ama bunlar birçok kez ailenin ve manevi gelişimin ihmal edilmesine yol açar. Üretken ve faydalı görünse de, günümüzün kolaylık kültürü ve bu kültürün bizi sürekli meşgul eden yönü, dayanıklılığımızı ve anlamlı bir iç gözlem kapasitemizi aşındırabilir.

Tıpkı Bilam'ın lanet etmek niyetiyle söylediği sözlerinin birer *berahaya* dönüşmesi gibi, bunun aksi yönü konusunda da tetikte olmalı ve hayatlarımızda yüzeysel görünümün ötesine bakmalıyız.

□ Günümüzün modern "putlarına" sezgi ve muhakeme ile yaklaşmayı nasıl başarabiliriz?



Peraşayla Oyun

Haydi "*Tersine Kurallar*" oynayalım!

Oyuncular iki gruba ayrılacak: talimat verenler ve alanlar. Talimat verenler, gündelik sözcükler kullanarak basit emirler verecek, ama alanlardan bunun tam aksini yapmaları beklenecek. Örneğin "evet", aslında "hayır" anlamına gelecek. "Yürü" diyenin kastettiği anlam "dur" olacak. "Sağ", "sol" olacak, "otur", "ayakta dur" demek olacak, "aç" diyen kişi aslında "kapat" anlamını kastedecek, "gül" diyen karşısındakinin "ağlamasını" bekleyecek, "hızlı" sözcüğü de "yavaş" anlamına gelecek. Talimat verenler 3-5 emirden oluşan bir dizi oluşturacak ve alanlar bunun tam aksini yapmak suretiyle doğru bir şekilde tepki verecekler! Her tur sonunda ekipler rol değiştirecek.



Peraşadan Bilmece

Soru: Tora'da ellerini çırpıldığı söylenen tek kişi kimdir?

Cevap için aşağıya bakın.



Peraşadan Felsefe

"Tek başına barınan bir halk" (*am levadad yişkon*) sözleri gerçekte ne anlama gelmektedir? Bu bir *beraha* mıdır? Lanet midir? Rabi Sacks, sık sık Yahudi kimliğini tanımlıyor gibi görünen bu cümlelerin, tehlikeli bir şekilde, kendimizi izole etme çağrısı olarak yanlış anlaşılabilirliğini söylemektedir. Olay şudur: Yahudilerin farklı ve ayrı olmaları beklenmektedir; ama bu, yalnız

veya izole olmakla aynı şey değildir. Bunun yerine Yahudilerin kendine özgü niteliği, insanlığa katkıda bulunmak ve evrensel özgürlük için mücadele etmek şeklindeki daha büyük amaca hizmet etmelidir. İzolasyonun gerçekten bir nimet mi, yoksa belki de potansiyel bir lanet mi olduğu konusu bizi yazının sonuna getirmektedir.

Rabi Sacks, Yahudi halkının, bir yandan kendi farklı ve özel niteliğini korurken, aynı zamanda daha geniş dünya ile meşgul olması gerektiğini öne sürmektedir. Kendi kimliğimizi ve geleneklerimizi devam ettirmeli ve onlara sıkı sıkıya tutunmalıyız; ama aynı zamanda dünyanın geneli için insanların özgürlük ve saygınlığının yılmaz savunucuları da olmalıyız.

□ Bir yandan kendi Yahudi kimliğinizi korurken, aynı zamanda daha geniş dünya ile "meşgul olmak" sizin için ne anlam ifade etmektedir?



Peraşa Anlatısı

Malki'nin Hediyesi

Etisoppo krallığı'nda, Malki, doğduğu gün oldukça tuhaf bir hediye almıştı: kendisine, verilen doğrudan herhangi bir emre itaat etmesini zorunlu kılan bir büyü yapılmıştı. Yaş ilerledikçe bu durum Malki'nin hayatını son derece zorlu bir hale getirmekteydi.

Ne zaman büyü'nün etkisi yüzünden kendi isteğine aykırı bir şekilde hareket etmek zorunda kalacağını hiçbir zaman bilmiyordu. Bir keresinde yaramaz bir çocuk "Haydi en çamurlu su birikintisine atlayalım" diye bağırmış ve Malki'nin oraya atlamaktan başka bir seçeneği kalmamıştı. Atlamasına atlamıştı, ama bu onun en sevdiği giysisini mahvetmiş ve onu büyük bir sıkıntı içine sokmuştu.

Bu büyüü bozmaya kesin bir karar veren Malki, kendisini lanetleyen periyi bulmak üzere yola koyuldu. Yolda giderken, konuşan bir eşekle dostluk kurdu. Eşek onun göremediği bazı ipuçlarını görebiliyordu ve ona hiçbir şekilde talimat vermiyordu. Bu sayede Malki eşeğin yanındayken serbestçe kendisi olabiliyordu ve ikisi gerçek arkadaşlar olarak birbirine yardımcı oluyor ve destek veriyordu.

Sonunda perinin izni buldular. Peri, hayatını tersine yaşıyor görünen son derece alışılmadık bir yaratıktı. Yaptığı büyü'nün bir hediye olduğunda ısrar ediyordu. Eşek, periyi bulmak için harcadıkları bunca çabadan sonra perinin büyüü bozmayı kabul etmemesi karşısında hayal kırıklığına uğramıştı, ama Malki düşünceliydi. Büyü'nün kendisi üzerindeki etkisini bozmanın tek yolunun, laneti bir nimet olarak görmek olduğunu fark etmeye başlıyordu. Sonra Malki'nin aklına bir fikir geldi: Kendisine bir emre itaat etmesinin söylendiği her seferinde, başka birine nazikçe bir şeyler söylemenin bir yolunu düşünecekti.

Gerçekten de bu yaklaşım işe yaradı. Lanetini iyilik yapmak için bir fırsata dönüştürmeyi öğrendiği anda Malki büyüü bozmuş oldu.

Ve şimdi, artık kendi seçimlerini yapmakta özgür olmasıyla rağmen, Malki başkalarını cesaretlendirmek şeklindeki yeni alışkanlığı sürdürüyor ve sözlerinin her zaman çevresindeki insanlara, ellerinden gelenin en iyisini yapmaları için ilham vermesine gayret ediyor.



Peraşadan Düşünceler

Siz Ne Yapardınız?

Eğer bir takım arkadaşınızı, başka bir takım arkadaşınız hakkında potansiyel olarak zararlı olabilecek bir dedikodu yayarken duysaydınız ne yapardınız?



Parsha Puzzle

Bu haftaki cevap

Cevap: Bilam Bene Yisrael'e lanet etmek yerine *beraha* verdiği zaman Balak, duyduğu hüsranla ellerini birbirine vurmıştır (Bamidbar 24:10).

David Woolf'un Torah IQ adlı çalışmasından uyarlanmıştır. Tora hakkında 1500 bilmece içeren bu çalışma Amazon'dan temin edilebilir.